

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

www.Ketab.ir

نظری، احمد، ۱۳۴۰.
جهاد و نظام دفاعی در قرآن: / احمد نظری، - قم: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۹۸.

۸۵۶ ص. - مؤسسه بوستان کتاب: ۲۸۵۳ (کلام و عقاید: ۲۹۶، کلام استدلالی: ۱۸۳)

ISBN 978 - 964 - 09 - 2024 - 4

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیفا.

۱. جنگ. جنبه های قرآنی. ۲. جهاد در قرآن. الف. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. مؤسسه بوستان کتاب. ب. عنوان. ج. عنوان: بررسی تفصیلی فلسفه جنگ و جهاد و نظام دفاعی در قرآن کریم. د. عنوان: اصالت صلح و دفاع یا اصالت جنگ و خشونت؟

۶ ن ۸۸ ج / ۱۰۴ BP

۲۹۷ / ۱۷۹

شماره کتاب شناسی ملی: ۵۶۲۹۲۷۰

۱۳۹۸

■ موضوع: کلام و عقاید (۲۹۶) کلام استدلالی (۱۷۶)

■ گروه مخاطب: تخصصی الف و ب

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۲۸۵۳

مسلسل انتشار (چاپ اول و بازچاپ): ۷۱۹۹

بارکد دیجیتال

بوستان کتاب
۱۳۹۸

جہاد و نظام دفاعی در قرآن

احمد نظری

جهاد و نظام دفاعی در قرآن

• نویسنده: احمد نظری

• ناشر: مؤسسه بوستان کتاب

• لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب

• نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۸ • شمارگان: ۷۰۰ • بها: ۱۲۰۰۰۰ تومان

تمامی حقوق نشر مکتوب و الکترونیک اثر متعلق به مؤسسه بوستان کتاب است

printed in the Islamic Republic of Iran

دفتر مرکزی: قم، خ شهدا (صفائیه)، ص پ ۹۱۷ / ۳۷۱۸۵، تلفن: ۳۷۷۴۲۱۵۵-۷، نمابر: ۳۷۷۴۲۱۵۴، تلفن پخش: ۳۷۷۴۴۴۲۶

فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهدا (عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب یا همکاری ۱۷۰۰۰ تا)

فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان انقلاب، بین وصال و فلسطین، پلاک ۹۵۱، تلفن: ۶۶۹۶۹۸۷۸

فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع یاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خراسان رضوی، تلفن: ۳۲۲۳۳۶۷۲

فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهارراه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۳۲۲۲۰۳۷۰

فروشگاه شماره ۵ (رنگین کمان، فروشگاه کودک و نوجوان): قم، چهارراه شهدا، نبش خیابان ارم، تلفن: ۳۷۷۴۳۱۷۹

اطلاع از تازه های نشر از طریق پیام کوتاه (SMS)، با ارسال شماره همراه خود به ۱۰۰۰۲۱۵۵ و یا ارسال درخواست به:

پست الکترونیک مؤسسه: E-mail: info@bustaneketab.com

جدیدترین آثار مؤسسه و آشنایی بیشتر با آن در وب سایت: www.bustaneketab.com

با قدردانی از همکاری که در تولید این اثر نقش داشته اند:

• اعضای شورای بررسی آثار • دبیر شورای کتاب و سرویراستار: محمدرضا منصقی

• اصلاحات حروف نگاری و صفحه آرا: حسین محمدی شوره

• نمونه خوانی: علی میری • بارخوانی نهایی متن: مهدی سهرابی • کنترل فنی صفحه آرای: سیدرضا موسوی منش

• اداره آمادسازی: حمیدرضا نیموری • اداره چاپخانه: مجید مهدوی و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی

• مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی

رئیس مؤسسه

محمدباقر انصاری

اهداء

این اثر نفیس و مقدس تقدیم می‌شود:
به جان جانان، قطب زمین و زمان، حامی مؤمنان و
مجاهدان، مدافع دین و قرآن، درهم کوبنده مشرکان، کافران
و منافقان، احیاکننده اهداف و آرمان شهیدان، عزیزکننده
مسلمانان و ذلیل‌کننده دشمنان، یعنی امام زمان علیه السلام
و به: شهیدان کربلا به‌ویژه اباعبدالله الحسین علیه السلام و همه
جهادگران در راه خدا.

قرآن کریم:

«وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْحَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَ
عَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ»؛

در برابر آن‌ها (دشمنان) آنچه توانایی دارید از «نیرو» آماده سازید (و هم‌چنین)
اسب‌های ورزیده (برای میدان نبرد) تا به وسیله آن دشمن خدا و دشمن خویش
را بترسانید و (هم‌چنین) گروه دیگری غیر از این‌ها را که شما نمی‌شناسید و خدا
می‌شناسد و هر چه در راه خدا (و تقویت بنیه دفاعی اسلام) انفاق کنید به شما
بازگردانده می‌شود و به شما ستم نخواهد شد. (انفال، آیه ۶۰)

پیامبر ﷺ:

الْمُجَاهِدُونَ فِي اللَّهِ قَوَّادُ أَهْلِ الْجَنَّةِ؛

مجاهدان راه خدا رهبران اهل بهشتند. (بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۱۵)

امام باقر علیه السلام:

مَا مِنْ قَطْرَةٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ قَطْرَةِ دَمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَوْ قَطْرَةٍ مِنْ دُمُوعِ عَيْنٍ فِي
سَوَادِ اللَّيْلِ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا مِنْ قَدَمٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ خُطْوَةٍ إِلَى ذِي رَحِمٍ،
أَوْ خُطْوَةٍ يَتَمُّ بِهَا زَحْفًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛

هیچ قطره‌ای محبوب‌تر در پیشگاه خدا از قطره خونی که در راه او ریخته می‌شود
یا قطره اشکی که در تاریکی شب از خوف او جاری می‌گردد نیست، و هیچ گاه
محبوب‌تر در پیشگاه خدا از گامی که برای صلح‌رحم برداشته می‌شود، یا گامی که
پیکار در راه خدا با آن تکمیل می‌گردد نمی‌باشد. (بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۱۴)

فهرست مطالب

۳۹	مقدمه
----	-------

فصل اول مفاهیم و کلیات

۴۷	الف) مفاهیم
۴۷	معنای لغوی و اصطلاحی «جهاد»
۴۷	معنای «قتال»
۴۸	معنای «فی سبیل الله» و «فی سبیل الطاعات»
۴۹	تأملی بیشتر در معنای «فی سبیل الله»
۵۲	معنای «شُرک»
۵۳	معنای «کفر»
۵۳	اقسام پنج‌گانه کفر
۵۳	۱. کفر از نوع انکار ربوبیت خدا
۵۴	۲. انکار بر معرفت
۵۴	۳. کفران نعمت
۵۵	۴. ترک دستورهای خداوند
۵۶	۵. کفر براءت

۵۶	معنای «نفاق»
۵۶	معنای «اهل کتاب»
۵۸	معنای «بغی»
۵۸	معنای «غزوه و سریه»
۵۹	معنای «خدعه»
۵۹	معنای «عَدْر»
۶۰	معنای «شهادت»
۶۰	معنای «صلح»
۶۱	معنای «اسیر»
۶۱	معنای «فدیه»
۶۲	معنای «انفال»
۶۲	معنای «غنیمت»
۶۳	معنای «فیء»
۶۴	معنای «جزیه»
۶۴	معنای «جند»
۶۵	معنای «حسادت»
۶۶	ب) کلیات
۶۶	اهمیت فوق العاده جهاد
۶۸	معرفت، مبنای جهاد
۶۹	جایگاه هجرت و جهاد
۷۱	جهاد، جنگ عقیدتی نه شخصیتی
۷۳	انواع جهاد
۷۳	مقدمه
۷۴	۱. جهاد ابتدایی
۷۵	تحلیل و بررسی آیات جهاد ابتدایی

۷۵	آیات نخست
۷۷	آیات دوم
۷۸	آیه سوم
۷۹	آیه چهارم
۸۱	آیه پنجم
۸۱	آیه ششم
۸۳	آیه هفتم
۸۴	نتیجه بررسی آیات
۸۶	سیره رسول خدا ﷺ در جنگ ابتدایی
۸۷	نظر امام خمینی (ره)
۸۸	جنگ ابتدایی در روایات
۸۸	بررسی یک روایت برای نمونه
۹۰	جهاد ابتدایی در عصر غیبت
۹۴	مشروط بودن جهاد ابتدایی به اذن ولی فقیه عادل
۹۴	نتیجه
۹۵	جهاد ابتدایی، مصداقی از «دفاع»
۹۸	۲. جهاد دفاعی
۹۹	ادله اهمیت جهاد دفاعی بر جهاد ابتدایی
۹۹	۱. متفاوت بودن اهداف در جهاد دفاعی و ابتدایی
۹۹	۲. مطلق بودن وجوب جهاد دفاعی، مشروط بودن جهاد ابتدایی
۱۰۱	۳. معتبر بودن اذن در جهاد ابتدایی و عدم آن در جهاد دفاعی
۱۰۱	۴. همکاری با جائز در جهاد دفاعی، بر خلاف آن در جهاد ابتدایی
۱۰۱	۵. جهاد دفاعی وظیفه‌ای همگانی، جهاد ابتدایی مقید و مشروط
۱۰۲	۶. دفاع در برابر هر تعداد از کفار، مشروط بودن جهاد ابتدایی در تعداد دشمن
۱۰۳	۷. دفاع در هر زمان و مکان، جهاد ابتدایی مقید به زمان و مکان خاص

- ۱۰۳ ۸. اجبار مردم به حضور در دفاع، بر خلاف آن در جهاد ابتدایی
- ۱۰۳ ۹. ضرورت تأمین مخارج جهاد از سوی مردم در جهاد دفاعی
- ۱۰۳ ۱۰. وجوب مطلق مرزبانی
- ۱۰۴ ۱۱. لزوم دفاع در برابر هر دشمن، وجود دشمن خاص در جهاد ابتدایی
- ۱۰۴ ۱۲. نقض عهد و امان در صورت ضرورت در جهاد دفاعی
- ۱۰۵ جهاد علمی مصداق جهاد دفاعی
- ۱۰۷ دفاع از حق انسانیت
- ۱۰۸ مطرح نبودن مرز جغرافیایی در دفاع از انسان‌ها
- ۱۰۹ ۳. جهاد علیه شرک و بت پرستی
- ۱۱۰ ۴. جهاد اکبر و جهاد اصغر
- ۱۱۱ ۵. جهاد با مال و جان
- ۱۱۲ گروه‌های پنج‌گانه دشمن
- ۱۱۲ ۱. جنگ با مشرکان
- ۱۱۲ ۲. جنگ با کفار
- ۱۱۳ ۳. جنگ با اهل کتاب
- ۱۱۴ ۴. جنگ با منافقان
- ۱۱۶ ۵. جنگ با اهل بغی
- ۱۲۱ شرایط مجازات آشوبگران (بغات)
- ۱۲۴ یهودیان و مشرکان، بدترین دشمنان
- ۱۲۵ نمونه‌ای از تعامل مسیحیت با اسلام در آغاز بعثت
- ۱۲۹ جهاد از منظر علامه طباطبائی
- ۱۲۹ فطری بودن زندگی اجتماعی
- ۱۳۰ دلیل حق دفاع
- ۱۳۱ دسته‌بندی آیات جهاد از دیدگاه علامه
- ۱۳۴ قتال علیه کفر و شرک در لفافه

نتیجه ۱۳۶

فصل دوم

علل وقوع جنگ و آثار زیان بار آن

۱۳۹	الف) علل وقوع جنگ
۱۳۹	۱. تضاد قانون خواه و تجاوزگر
۱۴۱	۲. تجاوز به اعتقاد، فرهنگ و سرزمین
۱۴۲	۳. بُعد خاکی و مادی بودن انسان
۱۴۳	۴. جنگ راه حل پیش گیری از جنگ
۱۴۴	الف) از راه بلاهای آسمانی
۱۴۵	ب) عوامل طبیعی
۱۴۶	ج) عامل انسانی
۱۴۸	۵. برتری جویی و استکبار
۱۵۰	۶. حسادت و بخل
۱۵۰	حسادت قاییل عامل قتل برادر
۱۵۳	حسادت برادران، عامل مصیبت ها
۱۵۴	۷. «لجاجت»، تعصب و اصرار بر خواسته های خویشتن
۱۵۵	۸. ترس از گرسنگی
۱۵۶	۹. فراموش کردن خداوند
۱۵۶	۱۰. وسوسه شیطان
۱۵۷	۱۱. بی ایمانی، بی حرمتی و ناحقی
۱۵۸	ب) آثار و پیامدهای زیان بار جنگ
۱۵۸	۱. سلب امنیت و آرامش
۱۶۰	۲. آوارگی
۱۶۳	۳. اسارت و بردگی

۱۶۳	۴. اشغال سرزمین‌ها
۱۶۴	۵. جراحت و معلولیت‌های جنگی
۱۶۵	۶. خسارت‌های جانی
۱۶۶	۷. ذلت و تحقیر شخصیت‌ها
۱۶۶	۸. تحریم و افزایش سختی‌ها

فصل سوم فلسفه تشریع جهاد

۱۷۱	مقدمه
۱۷۱	دفاع از مظلومان
۱۷۳	دفاع از مقدسات
۱۷۳	اصلاح جامعه و جلوگیری از فساد
۱۷۳	احیاء مسلمانان و مؤمنان
۱۷۴	عمل به سنت الهی
۱۷۴	دفاع از نفس، جان و احقاق حقوق
۱۷۶	جبران ضعف اقتصادی
۱۷۷	حاکمیت خداوند بر جهان
۱۸۰	پرورش روح انضباط و تسلیم در برابر اراده الهی
۱۸۱	پیش‌گیری از حمله دشمن یا فکر حمله
۱۸۲	ترساندن دشمن
۱۸۲	آرمان‌خواهی نه مادی‌گرایی
۱۸۳	اسلام‌خواهی و پاداش‌های آخرتی
۱۸۴	جنگ برای رفع فتنه
۱۸۸	آزمودن انسان‌های مؤمن
۱۹۱	جلوگیری از سلطه مطلق باطل

۱۹۲.....	حکمت‌های دیگر.....
----------	--------------------

فصل چهارم

تربیت جهادی، آثار و آداب آن

۱۹۵.....	مفهوم تربیت جهادی.....
۱۹۵.....	اهمیت تربیت جهادی.....
۱۹۶.....	آثار و آداب تربیت جهادی.....
۱۹۷.....	الف) آثار مثبت فردی.....
۱۹۷.....	نیل به جهان‌بینی خاص توحیدی.....
۲۰۰.....	نیل به ایمان راسخ به وعده‌های الهی.....
۲۰۲.....	انقطاع الی الله.....
۲۰۴.....	تربیت مبارز.....
۲۰۵.....	نیل به مقام صبر و استقامت در ابتلائات و شرایط سخت.....
۲۰۸.....	نهراسیدن از مرگ و شهادت‌طلبی.....
۲۰۹.....	خودباوری و شهامت اقدام.....
۲۱۱.....	پرکاری و کم‌توقعی.....
۲۱۱.....	آسانی تهجد.....
۲۱۲.....	نیل به مقام محسنان.....
۲۱۵.....	نیل به مقام متقیان.....
۲۱۶.....	بصیرت دینی.....
۲۱۷.....	خروج از لغزش‌ها.....
۲۱۹.....	تقرب، رستگاری و فرجام نیک.....
۲۲۲.....	تکفیر (پوشش) گناهان.....
۲۲۳.....	جداسازی صفوف مجاهدان راستین.....
۲۲۴.....	نیل به حیات واقعی.....

- ۲۲۵..... نیل به مقام پاسداری دین خدا
- ۲۲۶..... خیر دیدن
- ۲۲۸..... پیوند خوردن اراده الهی به اراده مجاهد
- ۲۳۰..... رزق و روزی نیک
- ۲۳۰..... مرهم دل‌ها و فروکشیدن خشم‌ها
- ۲۳۱..... محبت خدا
- ۲۳۲..... نجات از عذاب
- ۲۳۳..... هدایت خاص
- ۲۳۳..... ب) آثار مثبت اجتماعی
- ۲۳۴..... آمادگی دائمی در برابر کید دشمنان
- ۲۳۵..... نیل به عزت و جامعه اسلامی
- ۲۳۵..... دمیده شدن روح امید در جامعه
- ۲۳۶..... مشمول مغفرت و رحمت الهی شدن
- ۲۳۷..... مصونیت جامعه
- ۲۳۸..... مددکاری
- ۲۳۸..... کیفر، ذلت و هلاکت دشمنان
- ۲۴۰..... ج) آداب جهاد
- ۲۴۰..... آداب فردی جهاد
- ۲۴۰..... ۱. اخلاص
- ۲۴۱..... ۲. استغفار
- ۲۴۲..... ۳. پرهیز از سستی
- ۲۴۳..... ۴. پرهیز از غرور
- ۲۴۳..... ۵. توکل
- ۲۴۴..... ۶. ذکر خدا
- ۲۴۶..... آداب جمعی جهاد

۲۴۶	۱. نظم
۲۴۸	جلوه‌های نظم و انضباط در امور نظامی
۲۴۸	صف‌آرایی
۲۵۰	نظام صف
۲۵۰	سازمان خمیس
۲۵۳	۲. اتحاد
۲۵۵	۳. احسان

فصل پنجم

جهاد اسلامی و نیروی انسانی

۲۵۹	مقدمه
۲۵۹	الف) ویژگی‌های برجسته پیامبر ﷺ در میدان کارزار
۲۵۹	۱. شجاعت
۲۶۰	۲. بنیه نیرومند
۲۶۰	۳. شخصیت برجسته و بانفوذ
۲۶۱	فرمان‌های صریح و روشن
۲۶۲	۴. آرامش
۲۶۳	۵. روان‌شناسی و شناخت استعدادها
۲۶۴	۶. محبت متقابل
۲۶۵	۷. دوراندیشی
۲۶۵	۸. مساوات با رزمندگان
۲۶۶	ب) فضیلت‌های مجاهدان
۲۶۶	برخورداری مجاهد از اصل آزادی و اختیار
۲۶۷	خداوند فرمانده و یاور مجاهدان
۲۶۷	حوادث جنگ بدر

- ۲۷۰..... یاد خدا علت پیروزی مجاهدان
- ۲۷۰..... مجاهدان، اهالی توحید در تقابل توحید و شرک
- ۲۷۲..... سوگندهای پیوسته خداوند برای مجاهدان
- ۲۷۳..... مجاهدان، عاشق جهاد
- ۲۷۵..... پاداش ویژه برای مجاهدان
- ۲۷۶..... برتری مجاهدین بر قاعدین
- ۲۷۷..... برتری پیش‌کسوتان در جهاد با مال و جان
- ۲۷۸..... مهاجرت و مجاهدت معیار هم‌پیمانی و مودت
- ۲۷۸..... مجاهدان و توسل
- ۲۷۹..... توان‌مندی چند برابر مجاهد در برابر دشمن
- ۲۸۲..... داستان ابتدای بعثت
- ۲۸۲..... پیروزی مجاهدان علی‌رغم نابرابری با قوای دشمن
- ۲۸۴..... معامله با خداوند
- ۲۸۵..... (ج) شیوه‌های انگیزش و پرورش مجاهدان
- ۲۸۵..... مقدمه
- ۲۸۶..... الف) شیوه‌های عام انگیزش و پرورش مجاهدان
- ۲۸۶..... روش تبشیر و انذار
- ۲۸۷..... نمونه‌هایی از آیات مربوط به «تبشیر» در زمینه جهاد
- ۲۸۷..... بشارت به نعمت‌های اخروی
- ۲۹۱..... مزده به نعمت‌های دنیوی
- ۲۹۳..... ستایش جهادگران
- ۲۹۴..... نمونه‌هایی از آیات مربوط به «انذار»
- ۲۹۷..... نکوهش از ترک جهاد، شیوه‌ای دیگر برای انذار
- ۳۰۰..... (ب) شیوه‌های خاص انگیزش و تربیت جهادگران
- ۳۰۰..... تحریک غریزه انتقام‌جویی و احقاق حق

۳۰۳	تحریک عواطف انسانی
۳۰۴	تبیین اهداف مقدّس جهاد
۳۰۵	جهادگران، ایادی خداوند
۳۰۶	توجه به عوامل بازدارنده و خنثی کردن آنها
۳۰۶	جبران خسارت‌های اقتصادی
۳۰۷	آموزش مسئله قضا و قدر
۳۱۰	توجه به عمومیت و تأثیر مثبت سختی‌ها
۳۱۲	آموزش حقیقت مرگ و شهادت
۳۱۲	- محدود بودن عمر و حتمی بودن مرگ
۳۱۵	- مرگ انتقال است نه نیستی
۳۱۶	- آینده و سرنوشت شهید
۳۲۰	تضعیف روحیه دشمن و تقویت روحیه مسلمانان
۳۲۶	(د) جندالله و جندالشیطان در قرآن
۳۲۶	مقدمه
۳۲۸	ویژگی‌های «جندالله»
۳۲۸	۱. بی‌شماری سپاهیان خدا
۳۲۸	۲. لشکریان آسمانی و زمینی
۳۲۸	۳. خداوند مالک سپاهیان
۳۲۹	۴. لشکریان خدا مظهر حکمت الهی
۳۲۹	۵. لشکریان خدا مظهر عزت الهی
۳۲۹	۶. لشکریان خدا تحت علم الهی
۳۲۹	۷. لشکریان نامرئی خدا
۳۳۰	۸. لشکریان همیشه‌پرواز
۳۳۰	۹. آثار و برکات جنود الهی
۳۳۰	۱۰. ایجاد آرامش

۱۱. ابزار امتحان کافران و بیمار دلان ۳۳۱
۱۲. پیروزی و موفقیت ۳۳۱
۱۳. ابزار تهدید کافران ۳۳۱
۱۴. پاسداری از اماکن مقدس ۳۳۱
۱۵. کیفر و مجازات کافران و دشمنان خدا ۳۳۲
۱۶. امدادهای غیبی ۳۳۲
- مهم‌ترین مصادیق لشکریان خدا ۳۳۲
- جند الشیطان در برابر جند الله ۳۳۳
- قطعی بودن امدادهای غیبی ۳۳۶
- پیامبران و درخواست امدادهای غیبی ۳۴۰
- موارد امدادهای غیبی ۳۴۱
- سپاه نامرئی ۳۴۱
- فرشتگان امدادگر ۳۴۶
- خواب کوتاه و سبک ۳۴۹
- نزول باران ۳۴۹
- ایجاد آرامش در قلب‌های مؤمنان ۳۵۱
- ایجاد ترس در دل دشمنان ۳۵۳
- بادهای ویرانگر ۳۵۴
- کم جلوه دادن لشکر دشمن ۳۵۶
- استوار ساختن گام‌های مجاهدان ۳۵۸
- فرستادن لشکر پرندگان ۳۵۸
- دل محکمی ۳۵۹
- رهایی انسان از تنگناها ۳۶۱
- برهم زدن نقشه‌های دشمنان ۳۶۱
- حراست از گزند دشمنان ۳۶۴

۳۶۴	شرایط برخورداری از امدادهای غیبی
۳۶۵	۱. ایمان
۳۶۶	۲. توحید در اراده
۳۶۷	۳. پارسایی
۳۶۸	۴. یاری دین خدا
۳۶۸	۵. جهاد
۳۶۹	۶. بردباری
۳۶۹	۷. پاکی انگیزه‌ها
۳۷۰	۸. پارسایی در اسباب مادی
۳۷۰	۹. استغاثه
۳۷۱	هـ) وظایف مجاهدان
۳۷۱	مقدمه
۳۷۲	مرزبانی از دین و مرزهای اسلامی
۳۷۴	تعیین موضع درباره جهاد
۳۷۵	صبر و استقامت
۳۷۹	آماده‌باش دائمی (بسیج عمومی)
۳۸۳	توانمندسازی قدرت نظامی
۳۸۷	وحدت کلمه و وحدت عمل در برابر دشمن
۳۸۷	وحدت کلمه
۳۸۷	وحدت عمل
۳۸۸	اعلام جهاد علیه کفار و منافقان
۳۹۰	لزوم یقین مجاهدان
۳۹۱	تسبیح و تحمید خدا بعد از پیروزی
۳۹۲	حفظ اسرار نظامی
۳۹۳	پایداری در عهد و پیمان

۳۹۶	همراهی مهر و قهر
۳۹۸	وظایف زنان در جهاد
۳۹۸	بیعت
۴۰۱	هجرت
۴۰۳	جنگ و جهاد زنان
۴۰۷	امان دادن

فصل ششم

تاکتیک‌ها و شیوه‌های نظامی

۴۱۱	مقدمه
۴۱۱	الف) تاکتیک‌های جنگی
۴۱۱	قاطعتیت همراه با نرمش
۴۱۳	لزوم رتبه‌بندی کردن دشمنان
۴۱۵	لزوم اتمام حجت دشمنان
۴۱۶	تهدید برای بیداری و عبرت
۴۱۷	قتال بعد از حق انتخاب
۴۱۹	تبیین قلمرو منطق و زور
۴۲۰	ترساندن دشمن (جنگ روانی)
۴۲۲	تهدید به جهاد
۴۲۵	نمایش قدرت (مانور)
۴۲۶	نشانه‌گرفتن قرارگاه مرکزی دشمن
۴۲۷	تحمیل شرایط خارج شدن دشمن از سنگرها
۴۲۷	مرحله به مرحله بودن نقشه عملیات
۴۲۸	سرعت عمل، شبیخون و غافل‌گیری
۴۳۰	جنگ ضربتی (برق‌آسا)

۴۳۰	تعیین مجازات سخت برای محاربان و کفار
۴۳۲	فراهم کردن تجهیزات حفاظت شخصی در جنگ ها
۴۳۴	ب) شیوه های نظامی
۴۳۴	شرکت در جنگ
۴۳۵	سعی بر کاهش تلفات
۴۳۵	تکیه بر نیروهای خودی
۴۳۶	رعایت اصول نظامی و مخفی کاری
۴۳۷	استفاده از تجهیزات نظامی
۴۳۷	جنگ در سرزمین دشمن
۴۳۷	باز گذاشتن باب گفت و گوی سیاسی
۴۳۸	موقع شناسی (زمان شناسی)
۴۳۹	مشورت با فرماندهان سپاه
۴۴۰	مشورت در جنگ بدر
۴۴۱	مشورت در جنگ احد
۴۴۱	مشورت در جنگ احزاب
۴۴۲	مشورت در جنگ خیبر
۴۴۲	مشورت در جنگ تبوک
۴۴۲	حفظ یک پارچگی سپاه
۴۴۳	تشویق سپاهیان کارآمد
۴۴۳	آزادسازی اسیران

فصل هفتم

احکام فقهی نظامی و جنگی

۴۴۷	مقدمه
۴۴۷	وجوب رعایت احکام خدا درباره جهاد

- ۴۴۸..... حکم بهانه‌جویان از جهاد
- ۴۵۱..... حرمت فرار و تخلف از جنگ
- ۴۵۲..... دیدگاه منافقان در تخلف از جنگ
- ۴۵۳..... آثار فرار یا تخلف از جنگ
- ۴۵۳..... ۱. کوردلی
- ۴۵۵..... ۲. زمره ظالمان
- ۴۵۵..... ۳. اندوه، گریه و آتش جهنم
- ۴۵۶..... ۴. فسق، سرگردانی و خسران
- ۴۵۷..... ۵. غضب الهی
- ۴۵۸..... ۶. فساد، قطع رحم و فتنه اجتماعی
- ۴۶۰..... ۷. نزدیک شدن به کفر
- ۴۶۰..... ۸. محرومیت از جهاد، رحمت و رضایت خداوند
- ۴۶۱..... ۹. هلاکت
- ۴۶۲..... عوامل تخلف و فرار از جهاد
- ۴۶۲..... ۱. بیمار دلی
- ۴۶۲..... ۲. تنبلی
- ۴۶۳..... ۳. ثروت
- ۴۶۳..... ۴. ترس
- ۴۶۵..... ۵. دلبستگی به زندگی دنیا
- ۴۶۵..... ۶. دلبستگی به فرزند
- ۴۶۶..... ۷. بی‌ایمانی و نفاق
- ۴۶۶..... موانع تخلف از جهاد
- ۴۶۶..... کیفر تخلف از جهاد
- ۴۶۷..... فرمان عفو عمومی
- ۴۶۸..... عفو، مغفرت و مشورت

۴۶۹	 عفو، مغفرت، مشورت و تصمیم‌گیری
۴۷۰	 عفو، مغفرت، مشورت، تصمیم‌گیری و توکل
۴۷۱	 ممنوعیت حمله به غیرنظامیان
۴۷۳	 ممنوعیت قطع درختان در منطقه جنگی
۴۷۴	 حرمت جنگ و ضرورت دفاع در مسجدالحرام
۴۷۵	 ممنوعیت جنگ در ماه‌های حرام
۴۷۷	 حرمت نبرد، با مدعیان اسلام
۴۷۸	 حکم نماز جماعت در میدان جنگ
۴۸۰	 نماز خوف در جنگ
۴۸۲	 نماز امام حسین علیه السلام در ظهر عاشورا
۴۸۲	 ۱. وظیفه دینی و شرعی
۴۸۳	 ۲. نشان دادن اهمیت نماز و احکام شرع
۴۸۵	 ۳. باطل سازی تبلیغات دروغین دشمن
۴۸۶	 وجوب همراه داشتن سلاح در حال نماز
۴۸۶	 وجوب شکسته خواندن نماز در صورت خوف از دشمن
۴۸۷	 عمومیت یا مشروط بودن به خوف در نماز شکسته
۴۸۷	 نماز قصر واجب عینی یا واجب تخییری؟
۴۸۸	 وجوب مقابله به مثل در جهاد دفاعی
۴۸۸	 گونه‌های متفاوت مقابله به مثل
۴۸۸	 ۱. مقابله به مثل در جنس عمل
۴۹۱	 ۲. مقابله به مثل نوعی و صنفی
۴۹۲	 ۳. مقابله به مثل جنسی، نوعی، صنفی و بازدارنده
۴۹۲	 ۴. مقابله به مثل جنسی، نوعی، صنفی، شرعی
۴۹۴	 مقابله به مثل در جنگ‌های روانی و فرهنگی
۴۹۵	 وجوب مقابله به مثل در جنگ روانی

۴۹۷	موارد حرام بودن جهاد با دشمن مانند کافران و مشرکان از دیدگاه قرآن
۴۹۷	الف) مشرکان متمایل به پذیرش اسلام
۴۹۸	ب) مشرکان متعهد، کناره گیر و پیشهاددهنده صلح
۵۰۰	دشمنان مدعی اسلام
۵۰۱	حرمت زیر پا گذاشتن قوانین جهاد
۵۰۲	وجوب جهاد با سردمداران پیمان شکن کافر
۵۰۳	واجب کفایی بودن جهاد با کافران
۵۰۳	لزوم مبارزه با منافقان
۵۰۵	ممنوعیت اخلاص گری در لشکر اسلام
۵۰۶	ممنوعیت سستی و اختلاف در لشکر اسلام
۵۰۸	ممنوعیت اطاعت از کفار و دوستی با آن ها
۵۱۰	حکم خدعه و غدر در جنگ
۵۱۱	تفاوت خدعه و غدر
۵۱۱	خدعه در قرآن
۵۱۲	خدعه از نظر عقل
۵۱۳	خدعه از نظر فقهی
۵۱۴	غدر از نظر فقهی
۵۱۵	پیامبر اکرم ﷺ و خدعه در جنگ
۵۱۷	خدعه از دیدگاه حضرت علی علیه السلام
۵۱۸	خدعه های امام علی علیه السلام در میدان جنگ
۵۲۰	غدر از دیدگاه امام علی علیه السلام

فصل هشتم

اطلاعات و ضد اطلاعات

۵۲۷	مقدمه
-----	-------

۵۲۸		ضرورت معاونت اطلاعات و ضد اطلاعات در لشکر اسلام
۵۲۹		آسیب‌های نداشتن معاونت اطلاعات
۵۲۹		بررسی آیات و روایات
۵۳۲		حفاظت اطلاعات در سیره پیامبر (ﷺ)
۵۳۳		جمع‌آوری اطلاعات
۵۳۴		حفاظت اطلاعات
۵۳۵		لیلةالمبیت و حفاظت اطلاعات
۵۳۶		هوشیاری از عوامل نفوذی
۵۳۷		پیش‌گیری از لورفتن نقشه
۵۳۷		محرمانه‌بودن اطلاعات
۵۳۸		مخفی‌کردن برخی اخبار شادی‌بخش
۵۳۸		اعزام عوامل نفوذی در درون دشمن
۵۳۹		رمز شب
۵۳۹		عملیات ضد جاسوسی
۵۴۰		تاکتیک اطلاعاتی
۵۴۰		تخلیه اطلاعاتی
۵۴۱		گزارش مأموران اطلاعاتی
۵۴۲		شناسایی خصوصیات منطقه نبرد و نمونه‌های آن
۵۴۴		شناسایی محل دید و تیر و تأثیر آن در عملیات
۵۴۴		نکته
۵۴۵		نمونه‌ها
۵۴۷		شناسایی موانع طبیعی منطقه نبرد و تأثیر آن در مانور نیروها
۵۴۷		نمونه‌ها
۵۵۱		نکته
۵۵۱		ضرورت اطلاعات زمان عملیات

۵۵۲	نمونه‌ها
۵۵۳	شناسایی مردم منطقه
۵۵۴	اطلاعات از عده و عده دشمن
۵۵۵	شناسایی جنگ‌افزارهای دشمن
۵۵۵	نمونه
۵۵۶	رویارویی از یک جناح
۵۵۶	نمونه‌ها
۵۵۷	اطلاعات از به‌کارگیری دفعی یا تدریجی امکانات از سوی دشمن
۵۵۷	نمونه
۵۵۸	شناسایی تعیین مسیر احتمالی حرکت دشمن
۵۵۹	آگاهی از زمان ورود دشمن به منطقه نبرد
۵۶۰	اطلاع از ترکیب دشمن
۵۶۱	آگاهی از کیفیت گسترش و موقعیت دشمن
۵۶۲	نمونه‌ها
۵۶۳	آگاهی از فرماندهان و مقر آنان
۵۶۳	نمونه‌ها
۵۶۴	اقدامات ضد جاسوسی علیه دشمن
۵۶۶	کسب اطلاعات لازم برای اختلاف‌افکنی در لشکر دشمن
۵۶۷	اطلاعات از نقاط قوت و ضعف دشمن
۵۶۸	اطلاعات از امکانات ضروری و حیاتی دشمن
۵۶۹	نمونه‌ها
۵۷۰	آگاهی از فاصله مکان تدارکات و لجستیکی دشمن با خط مقدم
۵۷۰	نمونه
۵۷۰	به‌کارگیری اطلاعات در جنگ‌ها
۵۷۲	دو نکته

۵۷۳	شناسایی فنون جاسوسی دشمن
-----	--------------------------

فصل نهم

معاف شدگان و معاف ناشدگان از جهاد

۵۷۷	الف) معاف شدگان از جهاد
۵۷۷	مقدمه
۵۷۷	ضعیفان، بیماران و محرومان از امکانات جنگی
۵۷۹	وجود موانع
۵۸۰	زنان، کودکان، نابینایان، لنگان
۵۸۱	ب) معاف ناشدگان از جهاد
۵۸۱	عذرآوردندگان بدون دلیل و عدم پذیرش عذر
۵۸۲	عذرخواهی پساجنگ و عدم پذیرش عذر
۵۸۳	عدم رضایت از متخلفان در پساجنگ
۵۸۴	مرخصی بدون دلیل قبل از جنگ و عدم پذیرش آن

فصل دهم

نقش تبلیغات و جنگ روانی در جهاد

۵۸۹	الف) الزامات نرم افزاری تبلیغات در جهاد
۵۸۹	الزامات نرم افزاری جهاد اسلامی
۵۸۹	شرح صدر
۵۹۰	آسان کردن سختی ها
۵۹۱	زبان گویا و قدرت بیان
۵۹۲	کار تشکیلاتی و ستادی
۵۹۲	برخورداری از منطق و بینه
۵۹۳	برخورد نرم قبل از جنگ سخت

۵۹۴	 (ب) تبلیغات در جنگ
۵۹۴	 تأثیر تبلیغات در تهییج مجاهدان
۵۹۶	 تبلیغات منطقی و هیجان‌انگیز
۵۹۷	 استفاده از عواطف انسانی در تبلیغات
۵۹۸	 استفاده از واژه‌های انرژی‌بخش
۵۹۹	 روحیه‌بخشی
۶۰۱	 (ج) جنگ روانی در قرآن کریم
۶۰۱	 پیشینه جنگ روانی
۶۰۲	 تعریف جنگ روانی
۶۰۲	 تقسیم آیات در میدان جنگ نرم
۶۰۴	 روایات مؤید جنگ روانی
۶۰۵	 استراتژی دعوت، مؤید دیگر جنگ روانی
۶۰۵	 جنگ روانی از دیدگاه عقل
۶۰۶	 چارچوب جنگ روانی در اسلام
۶۰۶	 جنگ نرم، جنگ تسخیر قلوب و اذهان
۶۰۹	 قرآن و تخریب روحیه دشمن در جنگ نرم
۶۱۱	 جنگ اسلام و کفر، جنگ گفتمان‌ها
۶۱۳	 هم‌آورد طلبی در جنگ نرم
۶۱۴	 (د) ابزار و شیوه‌های جنگ روانی دشمن
۶۱۴	 مقدمه
۶۱۴	 ابزارها و روش‌های متفاوت در جنگ نرم
۶۱۶	 روش‌های دشمن در جنگ نرم
۶۱۶	 افک و افترا (ترور شخصیت)
۶۱۷	 شخصیت‌سازی
۶۱۹	 روش ارتداد

۶۲۰	شایعه‌سازی
۶۲۰	فتنه‌گری
۶۲۱	تمسخر و استهزا
۶۲۲	تضعیف رهبری
۶۲۳	تهمت‌زدن به رهبر
۶۲۵	تلاش در تحقیر نمودن رهبر
۶۲۶	تلاش برای گمراه نمودن رهبر
۶۲۶	تفرقه‌افکنی
۶۲۸	تهدید و ارباب
۶۲۸	تهدید به تبعید و آوارگی
۶۲۸	تهدید به قتل و مثله شدن
۶۲۹	آتش‌افروزان جنگ نرم از نظر قرآن
۶۲۹	۱. شیطان
۶۳۰	۲. کافران
۶۳۰	۳. یهود و مشرکان
۶۳۱	۴. منافقان
۶۳۱	ه) راه‌های مقابله به مثل در جنگ روانی
۶۳۱	روش مقابله به مثل در جنگ روانی
۶۳۱	تقویت ایمان، تقوا و صبر
۶۳۲	آمادگی تمام‌عیار
۶۳۲	تخطئه دشمن
۶۳۳	هراس‌انگیزی و بازدارندگی
۶۳۳	فن‌آوری و برنامه‌ریزی در فضای مجازی و غیر آن
۶۳۳	دوست‌نشدن با دشمنان
۶۳۴	جهاد و مبارزه

۶۳۴	 (و) نقش شایعه در جنگ روانی
۶۳۴	 مقدمه
۶۳۵	 انتشار شایعه، آسیب شایعه
۶۳۵	 شایعه‌سازی کفار در غزوۀ احد
۶۳۶	 شایعه‌سازی کفار در غزوۀ حمراء الاسد
۶۳۷	 شایعه‌سازی کفار در غزوۀ بدر صغری
۶۳۷	 شایعه‌سازی منافقان در جنگ احزاب
۶۳۸	 شایعه‌سازی منافقان در جریان جنگ تبوک
۶۳۹	 بسترهای مؤثر در شکل‌گیری شایعه
۶۳۹	 اهمیت و ابهام
۶۴۰	 تأخیر در اطلاع‌رسانی
۶۴۱	 نداشتن ارزیابی صحیح
۶۴۱	 تحصیل اطمینان
۶۴۱	 اهداف و انگیزه‌های شایعه‌سازان
۶۴۱	 القای خوف و وحشت
۶۴۲	 تضعیف توان روحی مؤمنان
۶۴۳	 فریب افکار عمومی
۶۴۳	 ایجاد سستی در عزم و اراده نیروها
۶۴۴	 ایجاد اختلاف و تفرقه
۶۴۵	 طبقه‌بندی شایعه‌سازان
۶۴۵	 عوامل داخلی و خارجی
۶۴۵	 افراد ضعیف‌الایمان
۶۴۶	 راه‌های رویارویی با شایعات
۶۴۶	 ابهام‌زدایی
۶۴۶	 ارجاع خبر به اهل تشخیص

۶۴۷	تحقیق و بررسی اخبار و گزارش‌ها
۶۴۷	تکذیب شایعه
۶۴۸	شایعه‌سازی علیه دشمنان اسلام
۶۴۸	(ز) نقش رجزخوانی، اسم رمز و خطبه‌خوانی در جنگ روانی
۶۴۸	رجزخوانی
۶۴۹	شعار رزمی و حماسی
۶۵۰	لاف‌زنی و تظاهر به قوی بودن
۶۵۰	ایراد خطبه و سخنرانی به‌خصوص در شروع جنگ
۶۵۱	رجزخوانی و نمونه‌ها
۶۵۴	رجزهای دشمنان
۶۵۴	پیام‌های رجزهای امام حسین علیه السلام و یارانش
۶۵۵	رجزخوانی سه برادر حضرت عباس علیه السلام
۶۵۷	رجزخوانی عون و محمد فرزندان حضرت زینب علیه السلام
۶۵۷	رجزخوانی عبدالله و عبدالرحمن غفاری
۶۵۸	رجزخوانی منحصر به فرد حضرت عباس علیه السلام در کربلا
۶۶۲	اهداف جنگ روانی

فصل یازدهم

شهادت در کلام وحی

۶۶۵	مقدمه
۶۶۶	معنای شهادت در فرهنگ اسلام
۶۶۷	فتح یا شهادت یکی از دو نیکی
۶۶۸	جایگاه شهیدان
۶۷۰	چگونگی زنده‌بودن شهیدان
۶۷۳	پاداش شهیدان

- ۶۷۵..... شفاعت شهیدان
- ۶۷۶..... مبانی فقهی عملیات شهادت طلبانه
- ۶۷۶..... ایثار و شهادت از ویژگی‌های ادیان الهی
- ۶۷۶..... فرهنگ جهاد و شهادت از عوامل پیروزی
- ۶۷۸..... شهادت طلبی برترین افتخار
- ۶۷۹..... شهادت طلبی رمز موفقیت اسلام
- ۶۸۰..... تلاش دشمن برای کم رنگ کردن فرهنگ شهادت
- ۶۸۳..... تبیین عملیات استشهادی
- ۶۸۳..... ماهیت عملیات استشهادی
- ۶۸۴..... عملیات استشهادی یا انتحاری؟
- ۶۸۶..... ادله مشروعیت عملیات استشهادی
- ۶۸۶..... ۱. آیات قرآن
- ۶۸۶..... جهاد در راه خدا
- ۶۸۷..... جانبازی در راه خدا
- ۶۸۸..... ضرورت آمادگی نظامی
- ۶۸۹..... ۲. روایات
- ۶۹۲..... ۳. سیره پیامبر و اولیای خدا
- ۶۹۵..... بیان چند اصل و قاعده
- ۶۹۵..... حکم سپر قرار گرفتن بی گناهان در جنگ
- ۶۹۶..... - چگونگی استدلال برای مورد بحث
- ۶۹۸..... حکم افراد بی نقش در جنگ
- ۶۹۹..... وجوب دفاع به هر قیمت و کیفیت
- ۷۰۲..... لزوم استقامت تا شهادت
- ۷۰۵..... جواز حمله به قلب لشکر دشمن
- ۷۰۸..... - چگونگی استدلال

۷۱۰	 حکم انتخاب مرگ ضروری
۷۱۰	 حفظ اسرار نظامی تا سرحد مرگ
۷۱۲	 جواز مراجعه مستحق حدّ و قصاص به حاکم
۷۱۳	 جمع‌بندی

فصل دوازدهم

صلح و شرایط آن در جهاد

۷۱۷	 قرآن، منشور صلح جهانی
۷۲۰	 صلح در سنت پیامبر ﷺ
۷۲۳	 وجوب صلح و حرمت جنگ بین مؤمنان
۷۲۵	 پرهیز از پیشنهاد صلح بی‌جا و ذلت‌بار
۷۲۵	 آمادگی برای صلح معقول
۷۲۷	 هوشیاری لازم درباره خدعه دشمن در پیشنهاد صلح
۷۲۸	 آتش‌بس اجباری در ماه‌های حرام
۷۲۹	 اصل صلح و مسالمت در روابط بین‌الملل
۷۲۹	 ممنوعیت قتل نفس
۷۳۱	 دعوت مطلق مؤمنان به صلح و سلم
۷۳۲	 صلح و سلم مشروط
۷۳۲	 روابط بر اساس ملاک و معیار
۷۳۳	 بیان ملاک برای جنگیدن
۷۳۳	 جمع‌بندی

فصل سیزدهم

اسیران جنگی

۷۳۷	 شرایط اسیرگرفتن در جنگ
-----	------------------------------

۷۳۹	احکام اسرای جنگی
۷۴۰	«فدیه» و مبادله اسیران جنگی
۷۴۱	برنامه‌ریزی فرهنگی برای اسیران جنگی
۷۴۳	حکم اسیرشدن
۷۴۳	نتیجه‌گیری آیات مربوط به اسیران

فصل چهاردهم

انفال، غنایم، فیء و جزیه

۷۴۷	انفال در قرآن و احکام آن
۷۴۸	معنای تفصیلی «غنیمت»
۷۴۹	حکم غنایم و اموال منقول جنگی
۷۵۱	حکم «فیء»
۷۵۲	تفاوت «انفال» با «فیء»
۷۵۲	موارد شش‌گانه مصرف «فیء»
۷۵۳	موضوعات دوازده‌گانه «انفال»
۷۵۴	رابطه «فدک» و «فیء»
۷۵۴	«جزیه» در اسلام
۷۵۶	تذکر

فصل پانزدهم

تدارکات و پشتیبانی

۷۵۹	مقدمه
۷۵۹	ارزش تدارک قبل از جهاد
۷۶۲	فلسفه وجوب جهاد مالی
۷۶۳	جهاد مالی، نشانه ایمان

۷۶۶	 مشارکت عمومی در جهاد مالی
۷۶۷	 جهاد مالی، ضامن استقلال و شرف
۷۶۸	 اثر جهاد مالی با بی‌ رغبتی
۷۶۹	 جهاد مالی، بهترین اعمال و پاداش‌ها

فصل شانزدهم

غزوات و سریه‌های ذکر شده در قرآن

۷۷۵	 جنگ‌های صدر اسلام ذکر شده در قرآن
۷۷۵	 مقدمه
۷۷۶	 «غزوات» نقل شده در قرآن کریم
۷۷۶	 ۱. غزوه بدر کبری
۷۷۶	 ۲. غزوه بنی قینقاع
۷۷۶	 ۳. غزوه غطفان (ذی‌آمر)
۷۷۷	 ۴. غزوه احد
۷۷۷	 ۵. غزوه حمراء الاسد
۷۷۸	 ۶. غزوه بنی‌نضیر
۷۷۸	 ۷. غزوه ذات‌الرقاع
۷۷۸	 ۸. غزوه خندق (احزاب)
۷۷۹	 ۹. غزوه بنی‌قریظه
۷۷۹	 ۱۰. غزوه بنی‌مصطلق
۷۸۰	 ۱۱. غزوه حدیبیه
۷۸۰	 ۱۲. غزوه خیبر
۷۸۰	 ۱۳. غزوه فتح مکه
۷۸۱	 ۱۴. غزوه حنین
۷۸۱	 ۱۵. غزوه تبوک

۷۸۲	«سریه»های نقل شده در قرآن
۷۸۲	۱. «سریه» عبدالله بن جحش
۷۸۲	۲. «سریه» رجیع
۷۸۲	۳. «سریه» ذات السلاسل
۷۸۳	غزوه‌های ذکر نشده در قرآن
۷۸۳	برخی سریه‌های ذکر نشده در قرآن

فصل هفدهم

اصول، ارزش‌ها و قوانین حاکم در جنگ و جهاد اسلامی

۷۸۷	اصول، ارزش‌ها و قوانین حاکم در جنگ و جهاد اسلامی
۷۸۷	مقدمه
۷۸۷	محور اول: فرماندهی جنگ، شرایط، ویژگی‌ها و وظایف
۷۹۱	محور دوم: اهداف جهاد اسلامی
۷۹۲	محور سوم: ایمان و اهل ایمان در جهاد اسلامی
۷۹۴	محور چهارم: مجاهدان
۷۹۷	محور پنجم: «فی سبیل الله»
۷۹۸	محور ششم: آماده‌باش نظامی
۷۹۹	محور هفتم: امدادهای غیبی در جنگ
۸۰۱	محور هشتم: حفظ ارزش‌ها در جنگ
۸۰۴	محور نهم: نقش مقاومت در جهاد اسلامی
۸۰۵	محور دهم: شرایط، احکام و متفرقات امور جنگی
۸۱۰	محور یازدهم: تدارکات و بودجه نظامی
۸۱۰	محور دوازدهم: شهدا، جانبازان و معلولان
۸۱۱	محور سیزدهم: اسیران جنگی
۸۱۲	محور چهاردهم: غنائم و جزیه

۸۱۲	محور پانزدهم: صلح
۸۱۲	محور شانزدهم: تبلیغات در جهاد اسلامی
۸۱۳	محور هفدهم: اطلاعات و اخبار جنگی
۸۱۴	محور هجدهم: مقابله به مثل
۸۱۴	محور نوزدهم: نماز و جنگ
۸۱۵	محور بیستم: منافقان و جهاد اسلامی
۸۱۷	محور بیست و یکم: دشمن
۸۲۳	کتابنامه

نمایه

۸۳۳	نمایه آیات
۸۵۳	نمایه روایات

مقدمه

برخلاف بعضی افراد که تصور می‌کنند اسلام دین خشونت، جنگ، درگیری و خون ریزی است، دین صلح و دوستی در روابط اجتماعی و بین‌المللی است. ریشه لغوی اسلام که از دو کلمه «سلم» و «سلام» و به معنای صلح و آرامش است،^۱ اثبات‌کننده این ادعا می‌باشد. این معنا با اهمیت و اولویت صلح و آشتی، در جای جای قرآن مشاهده می‌شود.

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السَّلَامِ كَافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ»^۲ «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، همگی در صلح و آشتی درآیید و از گام‌های شیطان پیروی نکنید که او دشمن آشکار شما است».

«وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلَامِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ»^۳ «و اگر دشمنان به صلح و مسالمت تمایل داشتند تو نیز مایل به صلح باش و بر خدا توکل کن و کار خود را به خدا واگذار که خدا شنوا و دانا به صلح خلق است».

از این رو، پایه و اساس همه ادیان به‌ویژه دین اسلام، بر محبت، رأفت، مهرورزی و زندگی مسالمت‌آمیز استوار شده است. همه پیامبران به‌ویژه خاتم‌الانان، مأمور به عفو و گذشت، ابلاغ تعالیم الهی، فراخواندن مردم به توحید همراه با استدلال‌های منطقی بودند؛ نه مأمور به جنگ و خشونت و تحمیل.

۱. خلیل‌بن‌احمد، کتاب‌العین، ج ۷، ص ۲۶۷.

۲. بقره، آیه ۲۰۸.

۳. انفال، آیه ۶۱.

«ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ»؛^۱ «دعوت

کن به راه پروردگارت با حکمت و موعظهٔ حسنه و به بهترین وجه با آن‌ها مجادله کن!»

«قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ...»؛^۲ «بگو: این راه من است. من و پیروانم، همگان

را (در عین بصیرت) به سوی خدا می‌خوانیم...».

در هیچ عصری، هیچ پیامبری، دین خود را بر مردم تحمیل نکرد.

«...وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ»؛^۳ «پیامبر جز پیام‌رسانی آشکار نیست».

«...وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ»؛^۴ «... و بر تو نیز قرآن

را نازل کردیم تا آنچه را برای مردم نازل شده است، بر ایشان بیان کنی و باشد که بیندیشند».

«إِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا»؛^۵ «ما راه را به او نشان دادیم، خواه شاکر باشد (و)

پذیرا گردد) یا ناسپاس».

به همین خاطر، بسیاری از مردم حقیقت‌جو و خسته از جهالت و شرک، به ندای

آسمانی پیامبر اسلام ﷺ پاسخ مثبت داده، دعوت حق را لبیک گفته و به اسلام گرویدند.

با وجود این، چون هر اجتماع انسانی به طور قهری برای کسب منفعت خودش یا

گروه خود به سوی اصطکاک و اختلاف کشیده می‌شود و سرانجام به نزاع و مبارزه

علیه هم برمی‌خیزند و همین جدال‌ها منجر به جنگ‌های خسارت‌زا می‌شود، بدیهی

است که کافران، ستمگران و مستکبران که تعالیم و حیانی را با اغراض و اهداف خود

در تضاد می‌بینند، دست به مخالفت و درنهایت به سوی جنگ و خون‌ریزی و غارت

افکار، اموال و جان مردم مسلمان و موحد پیش رفته و به مخالفت با پیامبران و

صاحبان ادیان الهی و مسلمانان برخاسته، اقدام به اذیت و آزار آنان نموده، و

جنگ‌های بسیاری را بر آنان تحمیل کرده و می‌کنند.

۱. نحل، آیه ۱۲۵.

۲. یوسف، آیه ۱۰۸.

۳. نور، آیه ۵۴؛ عنکبوت، آیه ۱۸.

۴. نحل، آیه ۴۴.

۵. انسان، آیه ۳.

در مقابل، خداوند برای دفاع از دین، شریعت و مردم مظلوم، مستضعف و موحد، آیات دفاع و جنگ را نازل فرمود: «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ»؛ «و آماده کنید برای (کارزار با) ایشان هر چه را می‌توانید از نیرو و از اسبان بسته‌شده که بترسانید با آن دشمن خدا و دشمن خود را و دیگران را از غیر ایشان که شما آنان را نمی‌شناسید و خدا می‌شناسد و آنچه که در راه خدا خرج کنید به شما پرداخت می‌شود و به شما ظلم نخواهد شد».^۱

اگر این جنگ‌ها قهری نبود، انسان در خلقتش به قوایی که جز در مواقع دفاع به کار نمی‌رود، از قبیل غضب و شدت و نیروی فکری، مجهز نمی‌شد. پس این‌که می‌بینیم انسان به چنین قوایی در بدن و در فکرش مجهز است، خود دلیل بر این است که وقوع جنگ امری اجتناب‌ناپذیر است؛ لذا به حکم فطرت بر جامعه اسلامی واجب است که همیشه و در هر حال تا آن‌جا که می‌تواند و به همان مقداری که احتمال می‌دهد دشمنش مجهز باشد، مجهز شود.

و چون دشمن، دشمن منافع اعتقادی، اخلاقی، دنیوی و اخروی تمامی افراد است، بر همه افراد لازم است قیام نموده و دشمن را از خود و از منافع خود دفع کنند. لذا با این هدف، شاهد نزول آیات جهاد و دفاع، از سوی خداوند متعال برای مسلمانان و موحدان هستیم.

و نزول همین آیات سبب گردید جریان طاغوت و اربابان زر و زور و تزویر، این وضعیت را برنتابند و اسلام را به عنوان بزرگ‌ترین مانع در رسیدن به اهداف شوم و نامبارکشان بدانند و با تمام قوا و استعداد، در جهت سمپاشی، تخریب و براندازی آن، از هیچ اقدامی فروگذار نکنند و چهره خشنی را از آن ارائه نمایند و اسلام را عامل جنگ‌ها، خشونت‌ها و ترورها معرفی کنند. درحالی‌که خود عامل جنگ و ترور و خشونت هستند و مسلمانان فقط به دفاع از خود و دین خود و آزادی مظلومان عالم می‌پردازند.

مجموعه «جهاد و نظام دفاعی در قرآن»، تلاش دارد تا چهره واقعی اسلام را درباره صلح و سلامت و جنگ تبیین نموده و توطئه‌های وارده را خنثی کند و حساب اسلام واقعی را از گروه‌های خشن و بی‌منطقی که توسط کفر جهانی تأسیس و ترویج شده‌اند، جدا نماید.

هم‌چنین معتقد است، از منظر قرآن، صلح پایدار و جهانی و آرامش جوامع بشری جز در سایه ایمان به خدا محقق نمی‌شود و حلقه اتصال همه اجتماعات بشری، که از نظر زبان و نژاد و ثروت و منطقه جغرافیایی و... متفاوت‌اند، فقط ایمان به خدا است و اگر مسلمانان معتقدند که صلح جهانی و عدالت اجتماعی با حکومت امام مهدی علیه السلام برقرار می‌شود، درحقیقت تأکید بر همین امر است.

اصالت خشونت یا اصالت دفاع؟

در عصر و زمانه‌ای که جهاد اسلامی با عناوینی چون «خشونت»، «تروریسم»، «ضد حقوق بشر» و «ضد آزادی عقیده» با شدیدترین هجمه‌ها روبه‌روست، نگاهی دوباره به آموزه «جهاد و دفاع» ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. متأسفانه رفتار عده‌ای از پیروان مکتب‌های انحرافی در میان مسلمانان نیز بهانه‌ای برای دشمنان اسلام و مسلمانان شده تا اسلام را دین خشونت و ترور معرفی نمایند، گرچه اسلام از دیر زمان متهم بوده که با جنگ و جهاد گسترش یافته است.

به طور کلی جنگ از دیدگاه قرآن و اسلام یا دفاعی و یا ابتدایی است. جنگ دفاعی عبارت است از پیکار با هدف دفاع از اسلام و سرزمین‌های اسلامی در برابر دشمن مهاجمی که اساس اسلام را تهدید می‌کند، یا قصد استیلا بر سرزمین‌های اسلامی و ناموس و اموال مسلمانان و یا کشتن گروهی از مسلمانان را دارد.^۱ در این نوع جهاد، مسلمانان پس از هجوم دشمن، به دفاع از اسلام و مسلمین یا سرزمین‌های اسلامی بر می‌خیزند و چنین جهادی حق انسانی و شرعی هر مسلمان و هر انسان است که حق دفاع حتی در عالم حیوانات نیز مسلم و قطعی است. قرآن، مجاهد در راه

۱. عبدالعزیز، /المهذب، طرابلس، ج ۱، ص ۲۹۷.

خدا را در مقابل ایثار، فداکاری و از خودگذشتگی که دارد وعده پاداش بزرگی داده است. در قرآن ده‌ها آیه و در منابع حدیثی صدها روایت در بیان ارزش و فضیلت جهاد، انواع، اقسام، حدود و مقررات آن به چشم می‌خورد که نشانه اهمیت این واجب بزرگ الهی است.

اما جهاد ابتدایی، از حدود ۴۰۰ آیه‌ای که در مورد جهاد در قرآن وجود دارد، و روایات بسیاری که در این زمینه نقل شده است، هرگز هدف از جهاد تحمیل عقیده و ایمان استفاده نمی‌شود.

جهاد ابتدایی که از ضروریات اسلام است همواره مورد بحث دانشمندان اسلامی بوده و از سوی دیگر حساسیت دشمنان بهانه‌جوی اسلام را برانگیخته است. وقتی به فلسفه منطقی و عقلانی و قرآنی جهاد ابتدایی اندیشه می‌شود، به دست می‌آید که جهاد ابتدایی به معنای پایان دادن به آزار و اذیت مسلمانان از سوی مشرکان و فتنه‌گری آنان بر علیه اسلام و مسلمانان، نجات مظلومان و ستم‌دیدگانی که تحت سیطره ظالمان قرار دارند، بسط و گسترش حاکمیت اسلام، رفع موانع از رساندن پیام توحید به گوش جهانیان به منظور هدایت توده‌های مستضعف و تحقق احکام اسلام است و هرگز به معنای تحمیل عقیده و ایمان نیست. بدین ترتیب جهاد ابتدایی هرگز جهاد با افراد عادی مشرک به منظور وارد کردن آنان به مسلمانی نیست، بلکه جهاد با سران کفر و شرک است. به عبارت دیگر جهاد ابتدایی همان جهاد آزادی‌بخش است که در واقع مصداقی از جهاد دفاعی است.

از نظر آیات، جهاد اعم از دفاعی و ابتدایی یک امر عارضی و فرعی و فقهی و جزء احکام شرعی به حساب آمده است؛ نه به عنوان یک موضوع اصلی و کلامی و عقیدتی. هر وقت عارض شد حکم وجوب جهاد به عنوان تکلیف بر مسلمانان نیز وضع شده و به آن باید عمل کنند و اگر عارض نشد، تکلیفی هم نخواهد بود؛ بلکه وظیفه اصلی، بیان اصول اساسی اسلام از طریق و روش منطقی، استدلالی، از روی حکمت و موعظه و معرفت‌افزایی است؛ به صورتی که انسان‌ها در پذیرش آن حق انتخاب و اختیار و آزادی عقیدتی به معنای واقعی داشته باشند.

اثر پیش رو، با نگاهی دوباره به موضوع جهاد، تلاش نموده، جهاد به معنای واقعی که از آیات قرآن استنباط شده را در معرض دید جهانیان قرار دهد و اسلام را از مظلومیت و تهمت و افتراءهای واردشده خارج سازد. و به گوش همه جهانیان برساند که جهاد اسلامی همان اصالت دفاع است که حق همه موجودات است، نه اصالت خشونت و تحمیل.

در پایان از حمایت‌های بی دریغ آقای دکتر علیرضا لادن مقدم عضو محترم هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار در چاپ این اثر صمیمانه سپاس گزارم و دغدغه‌های فرهنگی و دینی ایشان را ارج می‌نهم.

هم‌چنین از مدیریت و دست‌اندرکاران تولید مؤسسه بوستان کتاب که در آماده‌سازی و چاپ و نشر اثر با جدیت تلاش نمودند، تشکر می‌کنم.

احمد نظری